

Ма Сиаодонг

**ПОДЕМОТ И ПАДОТ
НА КИНЕСКИТЕ ДИНАСТИИ**

*Превод од англиски јазик:
Љубица Стефановска*

МАКЕДОНИЈА
либџера
Скопје, 2020
МАКЕДОНИЈА

„ЧЕКАЈ МЕ 25 ГОДИНИ“

Војводата Вен бил принц на државата Ѓин. Тој и неговите двајца браќа биле легитимни наследници, неоспорно за војводството. Но, нивниот татко во староста се вљубил во жена која се обидела на сите начини да го отвори патот за сопствениот син да го наследи војводството. Ова довело до внатрешни судири и превирања во државата во текот на еден долг период, во текот на кој биле убиени многу членови на кралското семејство. Бидејќи му се заканувала смрт, принцот избегал од државата Ѓин.

Откако речиси избегал од убијците што ги испратил неговиот татко, принцот останал во 19-годишен егзил, како Одисеј. Тој најпрво заминал во државата Ди, дом на неговата баба од мајкина страна, и таму се оженил. Дванаесет години подоцна морал од Ди да замине за државата Ќи, бидејќи разбрал дека татко му испратил убијци за да го погубат. Пред да побегне, тој ѝ рекол на својата сопруга: „Те молам, чекај ме 25 години пред да се омажиш за некој друг.“ – „Дваесет и пет години!“, извикала неговата сопруга. „До тоа време, младите кипариси на мојот гроб веќе ќе пораснат во големи дрвја. Сепак, ќе те чекам.“

Принцот бил добро пречекан во државата Ќи. Војводата Хуан дури и се оженил со ќерка од кралското семејство. Откако војводата Хуан починал две години подоцна, во државата Ќи започнале немири, и следбениците на принцот го советуваат да се врати во сопствената држава Ѓин, каде што би можел да ја зацврсти својата позиција со доблест и со

сила. Принцот, сепак, не сакал да ја напушти својата нова сопруга, иако таа самата му го дала истиот совет. Во текот на следните три години, тој сè уште се двоумел. Губејќи го целото трпение, неговите следбеници и сопругата еден ден го испијаниле и го однесле далеку од државата Ќи. Кога се разбудил, принцот се налутил и сакал да го убие својот главен советник Ху Јан, кој бил и негов вујко. „Би умрел среќен, ако можевте да постигнете нешто убивајќи ме“, рекол неговиот вујко. „Ако не можам да успеам во тоа што сакате да го сторам“, возвратил принцот, „би го изел твоего месо.“ Но, неговиот вујко не отстапувал. „Попусто“, рекол тој, „моето месо ќе биде нечисто и смрдливо. Каква корист од тоа?“

Откако скитал уште многу години во државите Цао, Сонг, Миенг и Чу, принцот конечно се вратил во Ѓин во 636 година пр. н. е., придружуван од трушите на Ѓин, и станал војвода на државата. Тој веќе имал 62 години. Сигурно имал стекнато мудрост и си го зацврстил карактерот за време на долгиот егзил, бидејќи бил способен да го издигне Ѓин во силна држава во следните неколку години. По поразот на државата Чу, сериозен ривал, во 632 година пр. н. е., војводата Вен свикал состанок на вазалните држави во Ѓиангу (југозападно од денешниот округ Јуанјуанг, провинција Хенан), каде што наредил прифаќање на својот статус на супер војвода.

ЦРЦОРЕЊЕ САМО СО ИЗНЕНАДУВАЊЕ

Ако државите за време на раниот период на пролетта и на есента се бореле едни со други во име на „заштита на кралот од надворешен напад“, како што одминувало времето, тие поотворено се бореле за земја и за своите лични интереси. Во тоа време, државата Чу, која се наоѓала на југот на земјата и била сметана за „варварска“ од страна на државите што се протеѓале по течението на Жолтата Река, почнала да го остварува сонот да стане супер држава.

Во 613 година пр. н. е., војводата Џуанг дошол на власт во државата Чу. За него се зборувало дека не сторил ништо во првите три години, не објавил ниту еден декрет. Единствено уживал дење и ноќе. Секој службеник што ќе се осмелел да го опомене бил убиван. Ву Ѓу, лојален министер, го ризикувал животот да отиде во палатата. Кога го видел војводата како држи по една убавица во секоја рака, Ву Чу прашал: „Државата Чу има голема птица која никогаш не се обидела да лета или да црцори, цели три години. Која птица е таа?“ Војводата одговорил: „Бидејќи не летала три години, ќе се издигне на небото штом еднаш ќе полета; бидејќи не црцорела три години, ќе го изненади светот кога ќе пропее. Те разбрав што сакаш да кажеш. Можеш да си одиш сега.“ Сепак, ништо не се сменило во неговото однесување во следните неколку месеци. Сè додека еден друг лојален министер не го ризикувал својот живот да го опомене, и војводата Џуанг конечно станал свесен за очекувањата на својот народ.

Државата Чу веќе била силна држава, но наскоро ја проширила својата територија војувајќи во текот на следните дваесет

години, под власта на војводата Цуанг. Многу држави на северот потпаднале под владение на државата Чу. Војводата Цуанг починал во 590 година пр. н. е., оставајќи зад себе вистинска супер држава. Исто така, таа била најголема по територија, имала анектирано 12 вазални држави.

ЈАН ЈИНГ

Хроникиџе на Јан Си била првата збирка на кратки раскази во Кина. Иако Јан Си, угледна форма на обраќање за Јан Јинг, не бил вистинскиот автор, приказните за него се претежно автентични. Тие го прикажуваат Јан Си како талентиран државник и духовит и шеговит дипломат способен да го брани достоинството на својата земја.

Датумот на раѓање на Јан Јинг не е познат. Тој умрел во 500 година пр. н. е. Во период од околу половина век, тој ја држел најважната официјална позиција во државата Ки, опфаќајќи го владеењето на тројца војводи. Јан Јинг бил човек со ситна градба, искрен и правичен, духовит и добар говорник. Секогаш можел да го убеди својот господар да ги прифати неговите предлози за создавање подобри услови за земјата и за народот. При водењето на односите со другите држави, успеал да го одржи и личното и националното достоинство. Неговите дипломатски вештини се прикажани во следните приказни.

Еднаш војводата од Ки се разболел и испратил човек да се моли за помош од боговите. Кога, подоцна, неговата состојба со болеста не се подобрила, војводата сакал да го убие човекот. Јан Јинг го прашал: „Мислиш ли дека е корисно да се молиш?“ – „Секако“, одговорил војводата. „Ако молитвите можат да помогнат“, заклучил Јан Јинг, „тогаш клетвите можат да нанесат штета. Бидејќи не ја водите земјата добро, има повеќе луѓе што ве колнат отколку што се молат за вас. Како тогаш молитвите можат да бидат корисни? Ако оние што

се молат за вас ја кажат вистината, тогаш ќе ве критикуваат; ако, пак, не ја кажат вистината, тие ќе ги мамат боговите. Ако боговите го познаваат човечкиот свет, тие нема да бидат измамени; ако, пак, не го знаат, тогаш молењето не е добро. Се надевам дека го разбравте ова – како што знаете, убивањето на невините го предизвикало падот на Сиа и Шанг.“ Така, војводата бил убеден.

Јан Јинг еднаш ја посетил државата Чу како претставник на Ки. Војводата од Чу, во обид да го исмее ситниот раст на Јан, изградил мала порта веднаш до главната порта. „Само кучешка земја дозволува еден емисар да мине низ отвор за кучиња. Јас, пак, дојдов во државата Чу, па не треба да влегувам низ отвор за кучиња.“ Луѓето на војводата морале да го пуштат да влезе низ главната порта. Кога тие официјално се запознале, војводата прашал: „Зарем државата Ки воопшто нема луѓе?“ Јан Јинг одговорил: „Нашата престолнина Линси е населен град, како можете да кажете дека немаме луѓе?“ – „Тогаш, зошто ве испратиле вас како емисар?“ – „Заради законот што го имаме“, рекол Јан Јинг. „Испраќаеме способни министри да се сретнат со мудри војводи. Неспособните министри се сретнуваат само со војводите на свое ниво. Јас сум најнеспособниот човек. Затоа дојдов да се сретнам со вас.“